

Megjelenik ez a lap hetenkint kétszer
Kedden és pénteken.

Á r a :

Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . 1 ft. 50 kr.

Szerkesztői kiadói szállás:
Kenyeres Adolf ügyvédi
irodája, Nagypiaczon.

NEMLERE.

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:

3 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden igtatáskor 30 kr. —
Nagyobb hirdetéseknel alku
szerint. — Hirdetések fölvé-
tetnek a szerkesztőségben
és Römer és Kammer nyom-
dájában.

Brassó, 1871. mártius 7-ike.

Valjon mi magyar ajkúak (csángók és székelyek): válósággal jövevények vagyunk-e Brassóban és vidékén? e kérdés merült fel előttem közlebről több ilyenmű czélzások olvasásakor. Hogy emberileg és országtörvényileg e földnek épen olyan polgárai kell hogy legyünk, mint bárki más, ez kérdést nem szenved. Vizsgálás tárgya azért e kérdés csak történelmileg lehet, csak erre szorítkozom tehát.

Egyes személyekről szólni felesleges. Ezek közül bármely nemzetiség körül, kételkedem, hogy a főbb szó vivők közül is, csak az ezredik is bízonyithassa, miszerint az ő elei az ő települtekkel jöttek legyen ide. Nézzünk tehát általában nemzetileg.

Ha azon időre vissza megyünk, mikorról itten irott oklevelek még nem szólnak, hanem csak a mondák, hely és víznevek, ezek ugy mutatják, hogy a német lovagrend ide jötte előtt e vidéknek már magyar ajkú telepjei voltak. A Salamon királyról monda alapja ezen korra megy fel. A Barcza, Töres, Tömös, Brassó nevek a német lovagi rend ide jötte előtt már megvoltak adva, s annyira elfogadva, hogy a német ajkú telepjei is, bár reájok nézve egészen idegen szók voltak, megtartották. Földvár magyar neve a németet jóval megelőzi, még az előtti, hogy a német lovagrend oda kővárt épített. Hogy Feketehalom magyar neve a német Zeiden-nél régibb keletti mutatja a hajdoni Schwarzburg nevezet.

Az első irott adatok ezt nyilván igazolják. A csiki kronika szerint Sandour István és felesége Töresvárat vitézül oltalmazták a Besenyők vagy Csángók ellen. A Willermus 1213-beli adomány levelét, melylyel a Bodza 10-dét a német lovag-

rendnek adja, a Miklosvári ispány Barczafi (filius Borey de Bortza dteti) írja alá, tanuságul, hogy már az időkben olyan főuri család is létezett a mely épen a Barczáról nevezte el magát.

Azonban a magyarokat Aziából követett Kunok, Besenyők, Moldvába telepedve, s onnan Erdélyt gyakran elboritva e vidéket elpusztították, s az 1203-dik év tájant a Barczát adományul nyert német lovagrend új telepeket kezdett itt állítani. Ekkor kezdettek a szászok ide telepedni, mint az említett lovag rend szolgáló emberei, gazdái, majorosai, mit az 1222-beli oklevél ezen szavai mutatnak: homines, nunc quoque terram inhabitantes praedictam, ad eorum fratrum servitium et domus eorum utilitatem sine requisitione liberos dimisimus sat. S hogy mint ilyenek is nem csak magok kizárólagosan telepedtek ide, mutatják az ezen településről emlékező első okmányok, a melyekben a magyarok és székelyekről is épen névszerint emlékeztet van. 1213-ban azt írja Willermus: si hungaros vel siculos ad dictam terram transire contigerit, nobis et ecclesiae nostrae in decimis teneantur responderi.

És így a német lovag rend korában a máj Barcza vidék helyzete ez volt. A terület-urai voltak a lovag rend; közép sikkját lakták mint szolgáló embereik a tulajdonlag ugyan szász, de egyszersmind magyar és székely lakosok; a szélbéli erdőségeket völgyeit pedig az Erdélyben béáramlott Cumánusok és Csángóknak a magyar király felségét elismert azon törzseik, a kik Moldovától bé Fogaras földéig tanúsztak, a kiknek az 1222-diki oklevél szerint a Barcza vidéke közvetlen szomszédságukba esett (Bartza, ultra silvas versus Cumanos) s a kik a szászok 1224-beli kiváltság levelök szerint a király föld azon székely földre dülő erdeit, mely Oláhok és Besenyők erdejének hivatott, a szászokkal

közösen használták. Mert hogy Besenyő és Csángó egy, azt nyilván bizonyítják Const. szavai, melyekben azt mondja, hogy a Besenyők az ő korában már Csángóknak nevezettek.

A német lovagrend a milyen érdemeket szerzett a Barcza földének, mely nagyon kivolt pusztitva, újra bétélepitése által, a mit az akkori oklevelek neki bővségeesen megis adnak, épen oly hálátlanságot bizonyított, miután itt megfészkelte magát, az őt nagyszabadalmakkal felruházott magyar állam iránt. Annyira ment, hogy birtoka határait át lépve. Nyén vidékén várat épített „kukruczvár“ az a vidéki népség elnyomására, s az őt vendégül behívott gazdát a házból ki akarva tudni, a Barcza vidéket a pápának áruba bocsátotta. — A miért érdeme szerint csufosan eliszített 1225-ben.

Ekkor a Barcza földje vissza szállott a székely ispányfősége alá, az Oláh és Csángó telepek megmaradván Fehérvármegyében; a várak pedig, mint Feketehalom, Hóltvény, Töresvár és Brassó maradtak fiskális végváraknak, — melyekben a vár őrizet mint milites castrenses a csángó telepek végeztek, honnan van közöttük máig is azon hagyomány, hogy az ő elejek plázások voltak.

A király földnek a Barcza vidékével ez időben semmi összeköttetése nem volt, hanem igen a székely földnek, a melyhez ugylátszik a lovagrend bévándorlása előtt tartozott, s a melynek feje a székely ispánynélkül még 1428-ban is csak kisebb rendű ügyeket lehetett elintézni. — S mind a vajdaktól függő végvárakban, mind a székelyek grófjától igazgatott Barcza földén teljes magyar kormány és jog honolt. Valóban különös azért midőn ezek daczára a magyarokkal szemben „igelwirthschaft“ kitételeket s czélzásokat olvasánk! — Holott

TÁRCSA.

Látogatás a moldovai csángóknál.

(Második közlemény.)

Barátfalvi házigazdámól bucsut véve, Nagypatakra hajtattam, hogy ha lehet, épen huszonnégy órát töltsék Molnár Ferenc ottani rom. kath. magyar pap körében, kivel Bákóban Császár hazánkfa vendéglőjében ösmerkedtem meg. Még nem került haza s így tovább kelle hajtatom Forrófalvára. Ily könnyen azonban Molnár hazánkfiától még sem válhatok meg. Elmondom tehát rövid ösmeretségünket, hogy fogalma legyen a nyájás olvasónak, miként szokta a magyar ember külföldön egymást üdvözölni. Vendéglősömnek kilétemet megmondván, ez gyorsan befordul egy oldalszobába s kihoz egy nyolezadréti sz. bibliát. „Oh édes tiszt. ur — kiálta fel — miért nem jött bár egy órával előbb, itt hált az éjjel Décsey a keleti utazó s ezt a bibliát ő hagyta nekünk emlékül.“ E hir leverőleg hatott reám, mert Décsey keleti leveleit szorgalmasan olvastam a „K. Közlöny“ben s vágytam vele megismerkedhetni.

A mig mi e felett beszélgettünk betoppant a házi nő is, a kivel társalgásunk hangos beszélgetésbe ment át. Erre a zajra papi ruhába öltözött, nagy fekete szakálu és bajszu férfi egy távolabbi asztaltól, melynél kávéját költötte el, hirtelen talpra ugrik és egyenesen felém közeledett. Én nem tudva, hogy mit akar, színtén fölpattantam és állásba tettem magamat. A bámulat fogott el, midőn a markos alak a legszebb

magyarsággal e szavakat intézte hozzám: „S te volnál Koos Feri ugyan bizony? Nagy hamarjában nem birtam ennél többet felelni: én . . . Neki ez is elég volt, nyakamba borult és örömben össze-vissza csókolott. Az ösmeretség készen volt, pár feleletemből tudta már, utazásom czélját. De én is csakhamar átláttam, hogy olyan férfival van dolgom, kit az élet csalódásai megtörttek, a ki hiába való munkának és áldozatnak tartotta mind azt, a mit a magyar nemzet a csángók nemzetiségének megmentésére pazarol. Épen egy hallgatója véletlen belopóztat, magánkivül volt örömben, hallva és látva, hogy a tisztelendő ur magyarul beszél egy idegennel, de Molnár reá rivalt és kiutasította, mondván tovább: „Barátom, nem érdemes e nép, hogy érte feláldozzuk életünket, elhagyjuk hazánkat s ide jöjjünk nyomorogni.“ Többet is mondott, melyből meggyőződtem, hogy egy desperatus emberrel van dolgom, sokkal nagyobb mérvben, mint Petrasnál tapasztaltam.

El is halt nem sokára s Nagypatak alig ha lát többé magyar papot. Bukurestből még azon évben levelet intéztem volt egy magyarhoni rom. kath. főpaphoz, tudósítván, hogy minő állapotban találtam a csángó testvéreket. Válaszában ilyen forma kitételeket örzök ma is: „Gegőtől kezdve megszoktuk az olasz papokat vádolni nemzetiségünk enyészése miatt, holott a főhibásak mi vagyunk, mert nem ifju apostolokat küldünk ki oda, hanem rendesen olyanokat, a kik ide haza morális banquerotte-ot csinálnak.“ — Az elösmérés szép, de vajjon történt-e helyrehozás az óta? Tudtomra nem. De menjünk tovább. Amott van Forrófalva, tözsgyökeres magyar falu, lelkeséhez ajánlva vagyok, jó hirnevű magyar pap, neve Tóth Ferencz.

Nem csalódtam, igazi magyar vendégszeretettel fogadott, egész nap együtt voltunk s háborithatlan beszélgethettünk. Ma már ő is a temetőben nyugszik Molnárral, de szelleme átszállt utódára, ki olasz léte, mint Imecséktől tudjuk, szépen megtanulta a magyar nyelvet.

Beszélgetésünk főtárgya a csángók nevelészeteti elmaradása s ebből folyó koresulása körül forgott. „Öcsém — monda egyebek közt — be jöttél falunkba s mond meg igazán, hány lélekkel találkoztál a mig hozzám feljöttél?“ „Bizz én aig egy-két vén asszony-nyal“, felelém öszintén. „Na lásd, így van ez kora tavasztól a mig a hó leesik. E nép óriás munkát visz véghez, alig mászik ki a gyerek a bölcsőből s már a mezőre viszik, hogy hasznát vegyék. Ugyan kit tanítanak tehát abban az iskolában, a melyet ezután építene . . . de ki?“ „De hát legalább késő ösztől kora tavaszig, mégis lehetnek őket valamire tanítani“, folytatam tovább. „Öcsém, te látom nem ösmered e nép mostoha sorsát — vevé át a beszédet. — E nép minden vasszorgalma mellett iszonyu szegény, a gyermekek legtöbb háznál meztelán huzzák át a telet, háromnak van egy boeskor, mig az ki jár, a többi honn kuczorog. Aztán vedd hozzá azt az éktelen sarat, a melyben uszni kell a nagyoknak is, mivé lennének ebben a kisedek?“

Aztán ki építsen iskolát, ki tartsa a tanítót? A nép képtelen, mert szegény, a bojárnak kisebb gondja is nagyobb annál, hogy magyarok számára valaha is iskolát építesen . . . „De hisz így elvesz ez a nép, sőt maga után rántja mindazokat a székelyeket, a kik ide kivándorolnak.“ „Ugyan öcsém minek ábrándoztok ti efélékkel? Hát hisziteke-e, hogy

ő volt tulajdon képen az eredeti gazda, a ki innen idő folytán csaknem kizáratott.

A szászok ugyan is tapasztalván a magyar nemzet vendég szeretetét, mint ilyenek (hospites) mind számosabban vándoroltak bé, mint ennek példáját láhattuk napjainkban is a württembergiekben, úgy hogy idővel az itteni őslakokat egészen-tul szárnnyalták; e mellett mint iparos és kereskedő nemzet, miután a keleti kereskedés épen itt vonult egyrészen el, nagyon elvagyosodtak. Mint ilyenek nem mulatták el alkalom szerint maguknak a lehető kiváltságokat szerezni. Brassó elhagyva őshelyét a spreng forrás mellett a czenki országos végvár oltalmába fennebb vonult s nagy virágzásra jutott. 1353-ban már kiváltság levelet nyer. 1377-ben 13 szászfalu a székelyispány közvetlen igazgatása alól kivéttetik s Brassóhoz csatolva alapját vetik meg a vidék kifejlődésének; sőt ugyan ezen évben Brassó a Töresvári várat újra építvén, azt Nagy Lajos királytól adományul nyeri, azon feltétel alatt azonban, hogy a várhatóságot, melytől függöttek az 1456-beli oklevél szerint a várőrséget tevő helységeket, megtartotta saját hatalmában. 1422-től kezdve pedig Brassó pereit is a szász nemzeti egyetemhez kezdi felebeznii, míg végre a székely ispányhatósága a szász falukra nézve egészen megszűnt s csak a várak és ezekhez tartozott fehérmegyei fiskális falukra terjedt ki. Azonban ez sem sokáig tartott.

Legelőbb is Brassó a czenki fiskális várnak épen az aljába vonulva, elannyira, hogy ős nevét is elhagyva Kronstadtnak kezdett róla neveztetni, s minthogy a fiskális vár Fejérmegyéhez tartozott egy 1355 táji oklevélben így fordul elő: „in comitatu albensi, civitateq. Coronensi“. honnan van ma is azon hagyomány, hogy Brassó egyrésze Fehérmegyei területen fekszik, nem szeretve az ily közeli szomszédságot kieszközli, hogy Hunyadi János annak lebontását s köveinek a vár erősítésére fordíthatását megengedte. — Így enyészett el ezen erősség mely csak kevéssel ezelőtt alkalmas voltát eléggé megbizonyította. Midőn ugyanis Amurates törökcsászár 1421-ben a Barcza vidékére bétört, volt ezen czenki országos erősségen kívül a városnak is egy saját vára a sprenghegyén. A tanács a bíróval Weirauchel együtt idevonta magát, mint a város tulajdonába, a lakosság nagyobb része, pedig a czenki várba. — Amurates a sprengi várat megostromolván a tanácsot birostól együtt fogásra vitte: a czenki várat pedig nem tudta be venni.

1459-ben Lábatlan János székelyek ispányja még rendelkezik Töres, Hóltvény és királykő várak parancsnokainak, hogy Miklosvárszék szabadságát Sepsi szék. ellen oltalmazzák. De 39 év múlva 1498-ban Töresvár 9 magyar faluval együtt a vajdák hatalma alól kivéttetik, s zálogba Brassónak adatik oly feltétellel, hogy a várat a város javítsa s lássa el őrséggel.

Ezen elzálagoztatással a vidéki magyarság sorsa, Ujfalu és Komlos kivételével, feltartoztatlan hanyatlásnak indult, míg végre azok jobbágyságra jutásával végződött. Az elzálagoztatást követte 1651-ben az örökösön eladás, s a falvaknak Brassó vidékéhez csatolása; s hogy a függés teljes legyen a kalvin érzelmi papok elűzése s egyházi tekintetben is teljes adnectálás. A végvárak elenyésztek az egy Töresvár kivételével, s a várhoz tartozott határörökből lettek jobbágyságok.

Hogy Brassónak ezen ügyi illetén kivitele közben elsőbb 3000, azután 6.300 forint zálog summát kellett fizetnie s végre néhány falut adnia cserében, az keveset változtat azon igazságom, hogy a magyar ajku népség ezen vidéknek ős és jogos lakossa s csak idő folytán nyomtatott el és súlyosztatott jogtalan állapotba.

Azért, miután tetszet a Kronstädter Ztgnak a szállást kérő kutyárolói észoposimesét hozni fel például, kikell mondanunk, hogy a történelem bizonyossága szerint azon kutja kölykök, melyek megerősödvé a gazdát saját házából kitudták, nem mások voltak a Barcza vidékén, mint a szász uralom és főség. Ezek súlyosztaték az egykor jogos lakosokat jogtalan idegenekké saját hazájokban.

Még csak Brassóvárosáról említem megröviden, miszerint bár csekély kutfókkal rendelkezhetem, de ezek is eléggé mutatják, hogy itt eleitől fogva folytonosan léteztek magyarok.

Az 1353-beli adománylevél szerint, Brassó akkori szoszollója: Comes Jacobus filius Nicolai filii Sandour.

1385-ben Stephanus dictus ördög civis civitatis Brassoviensis, követ a királyi udvarnál.

1448-ban Stephanus Banphi episcopus Coronensis.

1478-ban Michael Erdeg et Barthol. Chonkabonka civis civitatis Brassoviensis, követek a királyi udvarnál.

1552 és 1556-ban az iskola rectora árkosai Veres Péter. (Petrus Veresius Arcusinus).

1599-ban a Sellenbergi ütközetben a

szászok vezére a brassai híres kapitány Aradi. —

1595-ban a magyaroknak saját templomok van, mert Weisz Mihály azt írja, hogy az idézett évben egy üstökös látszott néhány napig a magyar templom felett.

1598-ben Bikfalvi András brassai magyar predikátor.

1605-ben Forgács Mihály mészáros és senator.

A 17-dik században jeles senatori családok még, bár már elszászosodva az említett Forgács, úgy a Bánfi és Hegyes családok.

1636-ban a bolonyai magyar szomszédság articulussai ki adatnak.

1617-ben János pap brassai magyar predikátor a nagy templomban magyarul predikál.

1675-ben Apafi fejedelem egy oklevelében azt mondja, hogy a brassai magyar pap „régí időktől“ fogva kapni szokott a töresvári harminczadról 50. 50 m. forintot.

Ugy vélem, hogy ezekszerint eléggé világos, hogy Brassó- és vidékére magyar ajku népek részint már a német lovagrend korában, a több bevándorlottakkal egy időben, részint pedig még az előtt telepedtek; itt, a meddig a történet felnyulik folytonosan laktak; hajdon szabad és egyenjogu polgárok s egy részök határ várör volt; mikor a székely ispányi hatóság alól kivéttelve előbb a vidék s azután a várak szász hatóság alá jutottak, ők már itt voltak, következőleg nem ők telepedtek szász földre, hanem a szász jog és elhatalmozás reájok: azért őket itt idegen- és jövevényeknek csak az mondhatja a ki a vidék mult időbeni eseményeivel ismeretlen, vagy azokat elferdíteni kívánja.

r.

A magyar képviselőház

Febr. 27-én napirenden vala a honvédelmi tv.-javaslatok tárgyalása. Még pedig a honvédelmi lovasszázadok szaporításáról szóló törvényjavaslat, illetőleg a honvédségnek műszaki csapatokkal és tüzérséggel való ellátásáról szóló indítvány tárgyalása.

Éber Nándor a tv. javaslat ellen azért szól, mert a véderő szervezetének legnagyobb akadályja az volt, hogy azt soha sem tekintették katonai szempontból, hanem politikaiából. A háttérből mindig előtör az önálló hadsereg képe. De két önálló hadseregnek nem barátja, mert nekünk szövetségesre van szükségünk, s akkor a véderő szervezetét a szövetségességgel kell egyetemben tervezni.

Keglevich Béla, gr. oly szempontból kívánja támogatni a kisebbségi véleményt, melyet eddig a baloldali szónokok nem emeltek ki. Midőn az olasz egységi mozgalom keletkezett, neki legkisebb kétsége sem volt, hogy az czélját előbb-utóbb el fogja érni. Ugyanezt hitte a német mozgalom-

egy néptömeg, melynek minden ősei ebben a hazában éltek és haltak el, fölkerekedjék és itt hagyja szülőföldjét, ugyan hogy is képzeltek ti efélét? „Hát — kérdem — hazánkban nem telepítették tömegesen szerbeket, svábokat, hát Amerikába nem történnék-e tömeges kivándorlások? „Azok nem magyarok — viszonzá öregem kipirulva — a magyar nem egy könnyen mozdul ki szülőföldjéről, a csángónak ez az ő szülőföldje, ő innen ki nem mozdul, akármit okoskodtok.“ — „Ugy tehát ne tegyünk semmit a nemzetiség megőrzése érdekében, megelégedjünk a sopánkodással.“ — kérdem ismét. „Tegyetek, irjatok, de mind ennek kevés hasznát vesszük mi itt, míg e nép föl nem szabadul a jobbágyság alól, addig iskolázatásról szó sem lehet.“

Engem ugyan mind ez érvek meg nem győztek, de nem vitatkoztam tovább. Atláttam hogy ilyen gondolkozásu lelkészek a nemzetiség érdekének föl nem áldozzák kényelmüket sem jövedelmes állomásukat. Itt nemzetiségünk jövője végveszélyben forog, ha csak a gondviselés valami utonmódon közbe nem lép. Bucsut vettem tehát egy csalódással ismét gazdagban — Tóthbátyamtól, hogy Bogdánfalván is körülnézhessek s ezt annyival is inkább, mert ott a pápi állomás Mezerkivics lengyel pap halála folytán üresedésben lévén, reméltem, hogy a magyar kántorral többre mehetendek.

Korán fölkeltem és templomba siettem Bogdánfalván, hol a kántor magyarul énekelt orgona után több falusi legénynyel együtt s aztán magyarul könyörgött, s ez oly végtelen megörvendeztetett. . .

„Itt úgy látom — mondám kijövet — tudnak olvasni az ifjak.“ „Igen — viszonzá az ag kántor — egy nehányat tanítottam volt ifju koromban.“

„De hát most nem tanít már, nincs-e most iskolája kérdem szorongva? „De hogy van, de hogy van. Képzelve csak az ur — folytatá az öreg — elkezdtem volt amugy igazán tanítani a gyermekeket, egyszer csak azt kezdí beszélni a faluban egy nagszáju paraszt, hogy az ő fia jobban tud olvasni mint a kántor: nekem ez a fülembé jött, megboszszkodtam rettenetesen és föltettem magamban, hogy a meddig élek soha egy gyermeket sem tanítok meg olvasni a faluban.“ S megtaotta a kántor ur ezt a fogadását kérdem röktön. „Meg én uram s a míg élek meg is tartom,“ lön a bátor felelet. . . És én még is megpróbáltam lebeszélni e fogadásról őtet, de mind hasztalan mert szerinte: „a paraszt csak úgy jó, ha nem tud semmit. . .

De minek is folytassam tovább? A tiszt. olvasó ezekből is átérthette, hogy minő kezekbe volt letéve Moldovában a csángó népnevelése s ha mind megjártnám is azon helyeket a hol megfordultam, eunél vigasztalóbbat nem mondhatnék. Egy remény szikrát

még is megemlítek. Jószvására érve, két derék iparos hazánkia u. m. Barothy és Ronczler ragyogó arcal mutogatták az akkor legszabadelvűbb bojárnak Kogálnicsánának a csángók érdekében irt vezércikkéit. Én is lelkesültem velök s álmódostam moldovai magyar papneveléről, magyar iskoláról s mit tudom még mikről is. Később a legszabadelvűbb bojárból Bukarestben miniszter lett, ekkor aztán olvastam tőle a moldovai „román hatholikusok“-ról, olvastam tőle, hogy Romániában vannak kalvin, luther és pápa követők, de magyar egyházakat iskolákat nem ösmer.

Szemembe mondta Rosetti okt: ügyér, hogy ha magyar volna ő is úgy tenne mint én, de ő román és ő meg nem türi az ilyen magyar embert. A mit Rosetti csak mondott Kogálnicsánó meg is tette. Nem tudta megbocsátani, hogy magyarnyelven kimért adni Románia földrajzát s ebben magyarnyelven is meg neveztem a csángó faluk neveit. . .

Na hanem azért a csángó nép még sem fog kipusztulni, tulfog az élni még akárhány honboldgító minisztert s ha a községi iskolákból nyelvét kitilják is családi tüzhelyén, erdön, völgyön melyet most már magáénak mondhat így fogja üdvözleni egymást: „Diczértesszék az ur Jézusz;“

K o o s F e r e n c z.

ról. Mindkettőben látta a főkélléket, a nemzeti ér-
zületet, mely nélkül ily dolgot keresztül vinni nem
lehet. De egész nyíltan meg kell vallania, hogy az
osztrák monarchiára nézve tökéletesen ellenkező meg-
győződésben van, t. i. a mint amazok egyesültek és
erősödtek, úgy az osztrák-magyar monarchiának el
kell vesnie, mert nem tartja össze a nemzeti ér-
zület. Ugyauazért nem létesíthető az osztrák hadsereg
sem. Nevezhetjük annak, de a fogalomnak megfe-
lelő nem lesz soha. Nem kételkedik a tiszték vagy
a legénység vitéségében, de azon eszméért „osz-
trák állam osztrák hadsereg“ sohasem lehet bennök
lelkesség. Azért kell minden módon törekednünk,
hogy legalább oly kadre-t alakítsunk, melyből ké-
sőbb a magyar hadsereg kifejleszhető lesz. Hogy
Ausztriában mily véleményen vannak, e hadsereg-
ről, mutatja a fukarság, melylyel annak dotációjá-
ban bánnak. És ezt — ha nem is nyilvánosan —
mivel indokolták? Mi fizessünk annyit e hadseregért,
hogy Muszkaország ellen megvédjen? Nem félünk
mi Muszkaországtól, ott van millió és millió német
testvérünk, — jó lesz nekünk azok karjaiban pihenni.
Lássa Magyarország, hogy védi magát. Azt pedig
csak nem teszi föl senki, hogy a német egyesült
államok ellen állítsunk hadsereget?

Febr. 28-án folytatott a honvéd lovas szá-
zadok szaporításáról szóló törvény javaslat tár-
gyalása.

Urmény Miksa tegnap megörült, midőn
látta Keglevichet fölkelni, mert ő sokszor igen jókat
és sokszor újakat mond. Azonban szóló csalódott,
mert Ausztria végbomlásáról már 1861-ben is lehetett
jóslatokat hallani, és Keglevichnek tegnapi beszé-
dében hangsúlyozott ezen eszméje nem új. Igaza van
abban, hogy a monarchiában az utóbbi időben az
együvértartozás elve meglazult, de azon okok, melyek
ezt eszközölték szóló szerint nem sokára meg fognak
szünni. Az bizonyos, hogy nehézkes marad azután-
ra is a monarchia szervezete, de lehet-e képzelnünk
Európá e területén monarchiát, mely ugyanezen ne-
hézségben ne szenvedne? Mindenik szervezete kissé
nehézkes, kissé mesterséges lesz, főleg pedig nem
lehet nemzetiségi alapra fektetni. Különb is igen
veszélyes dolog államok sorsát csupán ezen eszmének
erejére bízni akarni. S itt tagadja szóló, hogy csu-
pán nemzetiségi eszmékre lennének fektetve az álla-
mok. Nézzük Elsass, nézzük Svajczt, nézzük Svéd-
és Norvégországot, Angol-, Skótszágot, Irhont, néz-
zük Oroszországot, hisz ezek mind nem egy nemze-
tiségből alakultak.

A szőnyegen forgó kérdésre nézve csatlakozik
a központi bizottság javaslatához. És pedig azon ok-
ból, mivel a haderő körüli törvényes intézkedések
még hiányosak s e téren intézkedni kell a jövőnek,
addig pedig elfogadja a status quo-t. Pártolja a köz-
ponti bizottság javaslatát.

Andrássy Gy. miniszterelnök, felelvén
az előtte szólók beszédeiben tartalmazott interpellá-
cióra, így végzi terjedelmes beszédét:

Ezek után t. ház más mondani valóm nincs,
mint ismételve kijelenteni, hogy a mi főforog, az
nem közjogi, hanem csupán észszerűségi kérdés, hogy
itt a kormányt egyéb nem vezeti, mint az, hogy az
ország erejét nem akarja észszerűtlen irányban igény-
be venni. Csak egyet kívánok még hozzá adni. Ha
előállana azon eset, hogy az összes véderő bármely
oknál fogva nem volna elegendő tüzéséggel ellátva,
ekkor az következnék be, hogy a kormány köte-
lességének tartaná a ház elé lépni és azt mondani:
„Ime nincsen elegendő tüzéségünk, gondoskodni
kell róla s akkor jobb hiányában, a rosszabb is jobb
levén semminél, annyit a mennyi szükséges volna, pó-
tolni kellene a tüzéséghez. De míg a dolgok ellen-
kezőleg állanak, csak azért, mert azok előtt, kik —
ismétlem — a dolgot nem értik, népszerű volna, a
kormánytól lehetetlen azt követelni, hogy a módosít-
ványt elfogadja.

A képviselőház Március 1-én tartott ülésében
elintézte a honvédelmi előterjesztéseket. A tüzésé-
gre vonatkozó ellenzéki módosítvány névszerinti
szavazással 192 szavazattal 124 ellenében elvetetett.
A közlekedésügyi miniszter budgetjének általános
tárgyalása, mely szintén napirenden volt, csak annyib-
an kezdődött meg, a mennyiben az azzal elvi ösz-
szefüggésben levő Wahrmannféle határozati javaslatot
— a vasutszállítási akadályokat illető — tárgyalás
alá vette a ház.

Külföld.

Franciaországi események.

40.000 harczoza a német hadseregnek tehát
Febr. 26-án éjjel bevonult Párisba. Abba a Párisba
melynek még egy pár hónappal ezelőtt több mint
2000 ágyuja és 400.000 kotonája volt. Nagy ha-
talma van a jó hadseregnek s a fegyverzetnek az
ostromban s e hatalmat számtalanszor növeli a hadi
tudomány; de még nagyobb hatalma van az éhség-
nek, a mely testi és lelki erejét néhány óra alatt

millióknak semmivé tudja tenni. A német hadak
egyébiránt sem sokáig maradnak Párisban, csak ke-
resztül vonulnak rajta s aztán haladéknélkül indul-
nak Németországba.

Február 27-én éri vala végét a német-francia
háboru Bordeauxban is; Thiers és Jules Favre meg-
érkezvén oda, azonnal a nemzetgyűlés elibe terjesz-
tették a béke praeliminárekát.

A nemzetgyűlés Február 28-ki ülésében ezeket
mondá Thiers: Elfogadtuk a fájdalmas küldetést,
megtettük a lehető erőfeszítéseket, és sajnálattal
terjesztjük elő tárgyalás végett eme törvényjavas-
latot. —

A törvényjavaslat úgy hangzik: A nemzetgyű-
lés — a szükségességnek engedvén, melyért a fele-
lősséget nem vállalja el, — 1871. febr. 26-án Ver-
saillesban következő békeelőzeteket írta alá. (Thiers
e szavaknál. roszulléte miatt, kénytelen volt fel-
hagyni a beszéddel és a teremből távozni.) Bar-
thelemy folytatá a következő béke-előzetek felol-
vasását:

1. Lotharingia $\frac{1}{5}$ részének Metz-el Thionville-
és Elsassnak — Belfort nélkül — való átengedése.

2. Hadikártérítés fejében öt milliárd, melyből
egy milliárd a folyó 1871. évben, a hátralék azon-
ban 3 év alatt fizetendő.

3. A kivonulás a szerződések jóváhagyása után
veszi kezdetét: a német csapatok azonnal oda-
hagyják Páris belsejét és a nyugoti departementok-
kat; a keleti departementok odahagyása azonban
a hadikárpótlás törlesztésének mérve szerint történik.

4. A hátralékos összegtől, a békeszerződés jó-
váhagyása napjától kezdve öt száztóli fizetendő.

5. A német csapatok tartózkodni fognak a re-
quisitioktól, és Franciaország költségén fognak el-
látatni.

6. A bekebelezett területrészek lakosságának
idő engedtetik, hogy nemzetiség tekintetében vá-
laszthassanak.

7. A foglyok haladéktalanul kiadatnak.

8. A végleges békealkudozások Brüsszelben le-
endnek.

9. A megszállva tartott departementok igazga-
tása a német hadtest-parancsnokok alatt állandó fran-
cia tisztviselőkre fog bízati.

A Neue Fr. Pr.-ből olvassuk, hogy Február
22-én délben fogadta a praefecturában a Bordeauxi
béke követtséget a császár. A kocsi, melyen Thiers,
Dufaure és Chanzy megérkeztek minden dísz nél-
külöz komoly színű volt, a kocsis és inasok inkább
halott hordókhöz hasonlítottak; Thiers és Dufaure
tisztja feketében jelentek meg, még a becsületrend
szalagocskája sem szavazta meg vérszínével a gyász
jellegét; egyedül Chanzy volt fényes egyenruhában.

Február 21-én az összes ezredi zenekarok a
császár előtt főpróbát tartottak a Párisba bevonulásra.
— Vajjon a civilisatio harcosai minden pompávali
fellépésüket a császár szeméi előtt tanulták e be? a
zsarolást és requisitiot is? — no de a haditudomány
katonáiból oekonomia és felebaráti szeretet ezen ágá-
ból utóbbi időben doctorizáltak.

Hamley angol ezredes a németek Francia or-
szágban maga tartását nem dicseri, a german civili-
satorokat Tilly, Alba és Attilával állítja egy pár-
huzamra.

Spanyol ügy.

Montpensier herceg az új spanyol királynak a
hűségi esküét megtagadván a Balcani szigetekre szám-
űzetett. —

Legujabb.

Athéne, márcz. 2. A porta és An-
golország közti konfliktus növekvőben van,
a nagyvezir jan. 5-iki, a rablóügyre vonat-
kozó jegyzéke folytán Fiumébe és Pestre
konzulok fognak kineveztetni.

Bécs, márcz. 2. A „Presse“ egy ber-
lini táviratot közöl, a mely jelenti: „Loftus
lord itt és Russel Versaillesban Granville
egy sürgönyét olvasták föl, a mely a hadi
kárpótlás és az annectált tartományok
nagysága ellen tiltakozik. Bismarck kate-
gorikusan elutasítá a sürgönyt.

Bécs, márcz. 2. A „N. fr. Presse“
egy bordeauxi sürgönye e hó 1-éről je-
lenti: A nemzetgyűlés elfogadta Thiersnek
egy, Napoleon titkárának Continak folszó-
lalása által provokált javaslatát, a melyben
az excsászár Napoleon a Franciaországot
ért szerencsétlenségéért felelőssé tétetik és
a trónról letétele kimondatik. — Majd min-
den lap fekete keretben jelenig meg. Mind-
annyian a rend fentartását s a bizalmat a
jövőben ajánlják.

Berlin, márcz. 2. A francia köztár-
saság hadaiban harcolt s porosz fogságba
jutott lengyelek hir szerint ki fognak szol-
gáltatni az illető hatalmaknak s így az orosz
alattvalókra e kiszolgáltatás egyértelmű a
legszigorubb büntetéssel annál is inkább,
mivel az ily lengyelek egy vagy más láza-
dásban mindnyájan részt vettek.

Berlin, márcz. 1. A reichstag márcz.
21-ére van egy behíva. A közhatalóság és a
rendészeti főnökség kihirdetik, hogy holnap
átalános illumináció lesz.

Bordeaux, márcz. 1. Az előzetes bé-
keföltételek megvitatásával megbízott bizott-
ság nagyrészt a tárgyalások végett Párisba
küldött biztosokból alakult meg és Benoist
d'Azy-t elnökévé s Victor Leiranc-ot elő-
adóvá választotta. Biztosan állítják, hogy a
bizottság határozata egyhangulak az elfoga-
dás mellett van. Azt hiszik, hogy a nem-
zetgyűlés nem fog széteszolni, csak a ja-
vaslat fölötti szavazás után. — Egy vonat
fog utkészen állni, a mely a nemzetgyűlés
határozatát, az osztályok és tagok aláírásá-
val, Párisba vigye. A kormány sok rend-
szabályt vesz foganatba, hogy lehetővé te-
hesse azon pénzbeli és más föltételeket, a
melyek teljesülése után a nemzetgyűlés leg-
közelebb Párisba költözhetne át.

Bordeaux, márcz. 1. A nemzetgyű-
lés mai ülésében Louis Blanc a békeegyez-
mény ratifikációja ellen szól; Thiers, Bru-
not, Arago és Milliére pedig mellette. A
szavazás után Keller Elsass képviselőinek
nevében ismételve óvást emel Elsass és
Lotharingia átengedése ellen, azt semmis-
nek és érvénytelennek nyilvánítja; köteles-
ségiünk Franciaország jogát e tartományok
visszaszerzéséhez fentartani. Keller tovább
kijelenti, hogy nincs többé maradásuk a
nemzetgyűlésben, mert egy az ellenség ke-
zében levő tartományt nem képviselhetnek.
Legközelebbi ülés pénteken lesz.

Florenz, márczius 2. A lapok
nem hiszik azon hirt, hogy a pápa Rómát
el akarja hagyni.

London, márcz. 2. A bank diszkontó
leszállított 3 száztóliára.

Róma, márcz. 1. Azon hir van itt
elterjedve, hogy a pápa márczius 15-én
Corsikába akar elutazni.

Róma, márczius 1. A pápának Cor-
sika szigetére való elutazása valószínűleg
márczius 15-én történik.

London, márczius 1. Párisban rop-
pant nagy izgatottság uralg. Zavarok ki-
törése várható. Több család a vidékre
menekült.

Berlin, márcz. 2. Versaillesból jelen-
tik márczius 1-ről: A császár a Longchamp-
son szemlét tartott a 6., 11. és 1-ső bajor
hadtest (30.000 ember) fölött, mint a kik
legelsőik vonulnak be Párisba. Az előhad
Kamecke tbk alatt, reggel 8 órakor vonult
be Párisba, a nélkül, hogy bármely zavar-
gás fordult volna elő.

Berlin, márczius 1. Bismarck min-
den az ő számára kigondolt méltóságot s
rangfokozatot hirszerint visszautasított.

A „Nemere“ eredeti táviratai.

Feladatott Pesten 6-án este 8 óra 45 percz.
Érkezett 6-án 10 óra 28 percz.

Párisból a németek jó rend-
ben kivonultak. Párisban össze-
ütközés volt a nép és a nemzet-
őrök között. A francia nemzet-
gyűlés Versaillesba költözik.

V e g y e s.

A brassóvidéki „népnevelési“ egyesület f. hó 17-ikére d. e. 9 órára rendkívüli gyűlést rendezett, a melyre az egyesület tagjai és „ügybáráit“ névszerint „tanító“ urak tisztelettel meghívattak. Gyülekezési hely: a bolonyai év. luth. magyar egyház „presbiteriumi“ terme.

A központi választmány.

(Erélyes közbiztossági közeg). Kolozs megyében Sztána és Tothtelke közt egy vasúti vállalkozó fából és deszkából tákolat lakát négy rabló f. hó 20-án megtámadta, s a velök szembe jövő szolgát arezbe lövén vasvillával az alvó nőt támadták meg, ki azonban a lövésre felébredvén szerencsésen az ablakon át menekült. — A rablók 2000 fortnál nagyobb értékű osztrák papíros és angol arany és ezüst pénzt valamint ékszert vittek el. — Kolozs megyei volt szolgabíró most törvényszéki ülnök Nestor János még az nap kezdette meg a nyomozatot oly eréllyel és ügyességgel, hogy három nap alatt a rablókat kiderítvén gyilkos szándékuk bevallására bírta és csekély hiány nélkül az örömeiben könyező angol-

nak mindenét vissza adta. — E példát a közbiztossági közegek figyelmébe ajánljuk.

(A katonasorozási felülvizsgáló bizotmány) Magyarhonban 12 törvényhatóság területén 3525 egyén közül 1559-et talált alkalmasnak. — Vajjon itt hányat találand a lelkiismeretesen — untaugholtottak közül hadiszolgálóakra alkalmasnak.

(Árviz). A Duna mentét árviz fenyegeti. — Paks városa egy része február 28-án hat lábnyi magasságra volt el árasztva, Foktú és Tolna környékét is víz szoritja, Kalocsa is veszélyben van; bár viné el a Duna Hajnald oda plántált jezsuitáit, akkor az árviznek egy kis haszna is lenne.

(Bedekovic) Horváthország bánja Február 28-án érkezett Zágrábba.

(Az új francia miniszterium) tagjainak kora következő: Thiers 74, Dufaure 73, Larcy 65, Favre 62, Loflo 61, Simon 57, Lambrecht 52 és Picard 50 éves.

(Egy urat) a törvényszék elé állítottak, mert nem kevesebb, mint hat nőt vett feleségül. — A tárgyalás folyamában fölkérte a bírót a vádlottat, hogy mondja el, mit tud védelmére felhozni. — „Uraim!

— felelé ez — szándékom a legjobb volt, én nem törekedtem másra mint egy jó nőt találhatni. — Sajnos! nem sikerült.

(A párisi sarez) 200 milliójának egy negyedét, mint irtuk, berlini váltókban fizeté le Rothschild; most, olvassuk, hogy e váltókon összesen 6500 tall. bélyeg szerepel s ha még a londoni váltókban fizetett 50 millió is Németországba vándorol, azért is meg kell fizetni a bélyeg-illetéket s így a szegény francziák csupán „Stömplöy“-re 13000 tall. (19500 ezüst frtot) fizetnek.

(Harminczhat milliós zornagyító) üveget talált föl dr. Klug, s Bécsben a napokban már nyilvános vizsgálódásoknak fogja átengedni. Még soha nem látott állatokat fedezett föl. Egy áthatított hajszálon száz és száz állat hemzseg, melyeket az üveg két lábnyi nagyságban mutat. Az állatkák a szemlélő előtt mulnak ki.

Bécsi börze márcz 6-án.		Brassói pénzárak m. 6-án.	
Pénznemek.		Pénznemek.	
Arany	5. 85 1/2	Arany	5. 88
Napoleond'or	9. 91	Napoleond'or	9. 90
Ezüst	122. —	Magyar 20 franc	9. 90
Magyar földteherm.	77. —	Ezüst huszas	— 40
Erdélyi „	74. 25	Tallér	2. 30
Banati „	75. —	Török lira	11. 44

Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos: Kenyeres Adolf.

SZERENCSE FEL!!!

250.000, 200.000, 150.000, 100.000, 15.000 stb.

forintokat legkönnyebb módon lehet nyerni az annyira kedvelt, s Magyarország által biztosított magyar sorsjegyekkel, évenkénti 4 huzással; hogy valaki egy ily sorsjegynek könnyebben birtokába jusson, társas játékot állítottunk fel 20 részvényesre s játék alá rendeztünk 20 fent nevezet sors-jegyet.

Ezen 20 darab sors-jegyre már az első ft. 6 részlet befizetésnél, és egyszer mint mindenkorra ft. 1 bélyegért — joga van az illető részvényesnek — az általunk törvényszerűleg kiállított kötvénybe foglalt 20 darab 100 ftos. sorsjegy nyereségeinek 20-ad részére; — a havonkénti hat forint lefizetése s a kötvények visszaadása után mindenki egy eredeti sors-jegyet kap, vagy pedig az akkori börze árat — készpénzben.

Ilyen kötvényeket postautánvétellel is küldünk, a huzásokról az illetők pontosan fognak tudatanni, s minden kérdésre szívesen válaszolunk.

Werzár Testvérek Brassóban.

Megrendeléseket lehet tenni nállunk Klastromutczai iródánkban:

Vákár Kristof urnál Gy.-Szt.-Mikloson; Zakarias József urnál K.-Vásárhely;
Pototzky Kr. & Testvére urnál Cs.-Szereda.

49 1-0

Tekeasztalok

46 4-0

és jégpinczék.

Alólirt ajánlja gyarilag beállított asztalos műhelyét és elvállal minden szakmájába vágó munkát, épületeknél, és készít mindennemű házbutorokat.

Különösen ajánlja a t. cz. közönségnek kitünő tekeasztalait és jégpinczéit, a melyek úgy tartosságuk mint czélnak megfeleléségük és csinos külsejük által mind eddig köztetszésben részesültek.

Tekeasztalok valamint jégpinczék mindig készen is találhatók.

Az árak a legjutányosabban számítottak. Árszámlák és árjegyzékek ingyen küldetnek meg.

Levelezés kölcsönösen díjmentes.

A tekeasztalokért és jégpinczékért 5 évi felelősséget vállal.

Beinhackl Márton,
építészeti és butorasztalos.

Brassóban a feketeuczában 396 szám alatt.

47 Árlejtési hirdetmény.

A Málnási fürdőbirtokos társaság egy 5 osztályból álló vendégfogadót és két vendégházat 10-10 osztályból szándékozván válalkozás utján építtetni, e czélból

folyó hó 13-án délelőtti 11 órakor

Sepsi-Sz.-Györgyön a Wellenreiterféle sörháznál, árlejtés fog tartatni. Mire a válalkozni kívánók meghívattak azon megjegyzéssel, hogy a kikiáltási ár 13,000 o. é. frtban van megállapítva, mely öszvegnék 5%-ka mint bánatpénz az árlejtés előtt a bizotmány kezeibe lesz leteendő; írásbéli ajánlatok, ellátva a fennebbi bánatpénzrel és a vállalkozási öszvegnék számmal és bettivel tiszván kiírása mellett elfogadtatnak.

Az épületek tervrajza és a feltételek az igazgatóságnál S.-Sz.Györgyön délelőtti 9 órától 12-ig és délután 3 órától 6 óráig megtekinthetők.

S.-Sz.-Györgyön 1871. mártius hó 1-én.

Az igazgatóság.

Görcstől óvó balzsam.

1868-ban Bécsben törvényes vegytani vizsgálat alá vétetvén, a taghártyákra, gyomorra és belekre erősítő és ébresztő hatásának, emésztés hiányában, gyomorgyengeségben, hányásban, gyomormenésben, puffadásban, görcsös gyomor és ideges keblszorulásokban kitünő szernek találtatott.

Ezen elismert kitünő szer árultatik egész és fél eredeti palaczkokban.

Nyomatott Römer és Kammerlér.

Ára egy egész palaczknak 1 ft 50 kr., egy fél palaczknak 80 kr. használati utasítással együtt. 8-0

Található: Brassóban gyógyszerész Jekelius Ferdinándnál, Duschoiu J. kereskedésében, Kugler Ede Ó-Brassói gyógyszerertárában és J. Miller halpiaczi kereskedésében, Csikszere d'án Leicht F., Déés Kremer J., Fogaras Megay J., Gyergyó-Szt.-Miklós Fröhlich E., N.-Szebenben Sill M., Hosszafaluban Jekelius A., Kézdi-Vásárhelytt Lukáts F., Kolozsvártt Dr. Hinz Gy. és Binder H., Nagyenyeden Horváth F., S.-Sz.-Györgyön Benkő és Csutak, Földvártt Folbert F. gyógyszerertáraikban.

Zeidner Henrik,

Könyv, zenemű kereskedő és kölcsön könyvtár tulajdonos

ajánlja a t. cz. közönség figyelmébe nagy választéku minden vallás felekezeti tanintézet részére rendezett magyar tankönyv raktárát.

Földtekék és földabroszok magyar felirással és egyéb képletes taneszközök.

Külön megrendelések a legpontosabban telyesitetnek — Brassóban a búzaszeren.